

Суб'єкт права на конституційну скаргу – Товариство з обмеженою відповідальністю „Коростенська видобувна компанія“ в особі керівника (ліквідатора) Венської Оксани Олександрівни – звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням перевірити на відповідність частинам першій, другій статті 8, частині четвертій статті 13, частинам першій, четвертій, п'ятій, шостій статті 41, частині першій статті 42, частині другій статті 58, частині першій статті 64, пункту 22 частини першої статті 92 Конституції України (конституційність) приписи:

– абзацу другої частини п'ятої статті 216 Цивільного кодексу України від 16 січня 2003 року № 435–IV (далі – Кодекс), згідно з яким: „Суд може застосувати наслідки недійсності нікчемного правочину з власної ініціативи“ – у тому аспекті, що суд має право з власної ініціативи застосовувати наслідки недійсності нікчемного правочину, у тому числі спеціальні наслідки, передбачені частиною третьою статті 228 Кодексу, без відповідної вимоги сторін або іншої заінтересованої особи, без законодавчого визначення вичерпних підстав, умов, меж здійснення такого повноваження, процесуальних гарантій його реалізації та критеріїв, які б забезпечували здійснення такого повноваження відповідно до принципів верховенства права, юридичної визначеності, правової передбачуваності, змагальності сторін, диспозитивності судового процесу та пропорційності втручання у право власності;

– частини другої статті 228 Кодексу, згідно з якою: „Правочин, який порушує публічний порядок, є нікчемним“ – у тому аспекті, що поняття „правочин, який порушує публічний порядок“ не визначене законом; закон не містить чітких, об'єктивних, передбачуваних критеріїв віднесення цивільно-правового правочину до такого, що порушує публічний порядок, допускає віднесення до таких правочинів будь-якого правочину, який, на думку суду, суперечить інтересам держави чи пов'язаний із порушенням законодавства про санкції, а також фактично надає суду необмежений дискреційний розсуд щодо встановлення нікчемності правочину без попередньо визначених законом критеріїв;

– частини третьої статті 228 Кодексу, згідно з якою: „У разі недодержання вимоги щодо відповідності правочину інтересам держави і суспільства, його моральним засадам такий правочин може бути визнаний недійсним. Якщо визнаний судом недійсний правочин було вчинено з метою, що завідомо суперечить інтересам держави і суспільства, то при наявності умислу у обох сторін – в разі виконання правочину обома сторонами – в дохід держави за рішенням суду стягується все одержане ними за угодою, а в разі виконання правочину однією стороною з іншої сторони за рішенням суду стягується в дохід держави все одержане нею і все належне – з неї першій стороні на відшкодування одержаного. При наявності умислу лише у однієї із сторін все одержане нею за правочином повинно бути повернуто іншій стороні, а одержане останньою або належне їй на відшкодування виконаного за рішенням суду стягується в дохід держави“ – у тому аспекті, за якого вказана норма допускає застосування до правочину, кваліфікованого судом як такий, що порушує публічний порядок, спеціальних майнових наслідків у вигляді стягнення всього одержаного сторонами у дохід держави, без встановлення законом чітких, вичерпних і передбачуваних матеріально-правових підстав, умов, меж, критеріїв та порядку застосування такого втручання у право власності, без законодавчого визначення критеріїв встановлення умислу, ступеня суспільної небезпечності правочину, вимог щодо пропорційності такого втручання та співвідношення зазначених наслідків із конституційними гарантіями мирного володіння майном;

– пункту 1 частини першої статті 4 Закону України „Про санкції“ від 14 серпня 2014 року № 1644–VII, згідно з яким: „1. Видами санкцій згідно з цим Законом є: 1) блокування активів – тимчасове позбавлення права користуватися та

розпоряджатися активами, що належать фізичній або юридичній особі, а також активами, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними“ – у системному взаємозв’язку з частинами другою, третьою статті 228 та абзацом другим частини п’ятої статті 216 Кодексу, у тому аспекті їх нормативного змісту, за якого застосування санкції у виді блокування активів може бути покладене судом в основу висновку про порушення цивільно-правовим правочином публічного порядку, визнання такого правочину нікчемним, застосування до нього спеціальних конфіскаційних наслідків у виді стягнення всього одержаного за правочином у дохід держави та застосування таких наслідків судом з власної ініціативи, попри відсутність прямого, чіткого, достатньо визначеного та передбачуваного законодавчого регулювання відповідного правового механізму.

Автор клопотання твердить, що оспорювані приписи суперечать принципу верховенства права (в аспекті вимог юридичної визначеності та передбачуваності), не забезпечують однакового законодавчого рівня захисту прав усіх суб’єктів права власності, здійснюють втручання у право власності, надають суду повноваження на власний розсуд застосовувати заходи майнової відповідальності за порушення санкційного режиму (у виді стягнення всього одержаного в дохід держави) без законодавчого визначення такого виду юридичної відповідальності.